

JĀNIS TAUKAČS,

ZAB Sorainen partneris nodokļu un muitas jautājumos

Dīkstāves pabalstu mācību stunda

Jauņāko laiku Latvijas vēsturē dīkstāves pabalsts ir unikāls un nepieredzēts valsts atbalsta pasākums, kura mehānisma izstrādei nebija daudz laika, un, iespējams, tieši tāpēc tas tika pelts un arī slavēts, taču savu uzdevumu paveica, jo nenotika masveida atlaišanas, kas izraisītu ne tikai ievērojamu bezdarbnieku skaita pieaugumu, bet arī sociālās spriedzes pieaugumu, kā arī nepieciešamību pēc iespaidīgākiem sociālās palīdzības pasākumiem.

Pasaules mērogā izplatītā Covid-19 pandēmija radīja vēl nepieredzētas ekonomiskās sekas, kas skāra uzņēmumus dažādās nozarēs, tai skaitā Latvijā. Lai mazinātu šo negatīvo ietekmi, valdība piešķīra finansiālu atbalstu aptuveni 130 706 gadījumos, palīdzot uzņēmumiem pārvarēt finansiālās grūtības un saglabāt darba vietas. Dīkstāves pabalstu galvenais mērķis bija sniegt atbalstu tiem uzņēmumiem, kuru darbība tika ietekmēta Covid-19 pandēmijas izplatības ierobežošanai noteikto pasākumu rezultātā. Šie pabalsti bija būtiski, lai uzturētu ekonomisko stabilitāti un nodrošinātu darba vietu saglabāšanu. Pabalstu apjoms un ietekme atšķīrās atkarībā no nozares, īpaši skarot restorānu, azartspēļu, izklaides un mazumtirdzniecības nozares.

Dati atklāj atšķirīgu situāciju dažādos uzņēmumos. Piemēram, AS *Lido* un *Baltic Restaurants Latvia SIA* bija starp nozīmīgākajiem atbalsta saņēmējiem restorānu sektorā, demonstrējot šī sektora smago situāciju pandēmijas laikā. Savukārt *Olympic Casino Latvia SIA* un citi azartspēļu uzņēmumi saņēma ievērojamu atbalstu, parādot valdības elastību pret dažādām nozarēm. *Lage Group* un *Lage Ltd*, neraugoties uz negatīvo publicitāti pagātnē, arī guva nozīmīgu atbalstu, kas liecina par valsts politiku atbalstīt visus uzņēmumus neatkarīgi no to pagātnes grēkiem. Tas šķiet pareizi, jo no tā radies ieguvums sabiedrībai – darbavietas, dažādība tirgū, uzlabota konkurence un, cerams, arī nodokļu ieņēmumi pēc krīzes beigām.

Turklāt, analizējot datus, ir svarīgi atzīmēt, ka daži uzņēmumi, kuriem darbība bija saistīta ar produkcijas piegādi mātes uzņēmumiem, visticamāk, piedzīvoja peļņas kritumu nevis tikai Covid-19 ierobežojumu dēļ, bet arī tirgus svārstību dēļ. Piemēram, būvmateriālu un kokmateriālu

cenu lēcieni, kā arī degvielas cenu krišana ietekmēja dažādu nozaru uzņēmumu finansiālo stāvokli. Nereti dīkstāves atbalsta pasākumu dēļ bija radušies strīdi gan par atbalsta piešķiršanu, gan par tā atmaksu. Dažos gadījumos VID ir konstatējis, ka atbalsts tomēr nepienākas. Jautājumi par atbalsta morālo un ētisko aspektu izcēlās gadījumos, kad uzņēmumi, kuri kritizēja valdību, tomēr saņēma ievērojamus pabalstus. Tas rada diskusijas par valdības lēmumu taisnīgumu un atbilstību sabiedrības gaidītajai morālei.

Galū galā dīkstāves pabalsti nav Latvijas *knov how*, jo šī ideja pie mums tika importēta un attiecīgi pielāgota vietējiem apstākļiem. Tieši tāpēc jautājumi par to, cik pamatoti un vēl jo vairāk – taisnīgi piešķirti dīkstāves pabalsti un to apmēri, bija un ir ne tikai Latvijā, bet arī daudzās citās valstīs.

Tomēr kopumā var secināt, ka atbalsts bija efektīvs, jo tikai daži uzņēmumi pēc krīzes sāka maksātnespējas procesu, bet joprojām ir jautājumi par atbalsta programmas efektivitāti. Uzņēmumi, kas saņēma atbalstu, parādīja dažādus rezultātus – daži spēja atgūties un pat uzlabot savu finansiālo stāvokli, kamēr citi joprojām saskaras ar finansiālām grūtībām. Tas liecina par atbalsta programmas ietekmi uz ekonomiku, nodarbinātību un uzņēmumu atveseļošanu, taču arī par nepieciešamību uzlabot atbalsta piešķiršanas kritērijus.

Dīkstāves pabalsti Latvijā ir būtiski palīdzējuši uzņēmumiem pārvarēt Covid-19 radītās ekonomiskās grūtības. Šī pieredze sniedz svarīgus padomus nākotnes ekonomiskajām analizēm, īpaši attiecībā uz valsts atbalsta programmu efektivitāti un taisnīgumu. Protams, var analizēt un vērtēt, kāpēc pat vienas nozares ietvaros valsts atbalsta līmenis līdzīgiem spēlētājiem ir atšķirīgs – vai tas nozīmē efektīvākus, spējīgākus un attapīgākus vadītājus, vai arī zinošu konsultantu klātbūtni. Jebkurā gadījumā Covid-19 pandēmija izraisīja pamatīgas pārbindes ne tikai atsevišķos sektoros, bet pat ar tiem saistītajos sektoros.

Šī atbalsta programma sniedza arī iespēju pārdomāt ekonomisko politiku, īpaši attiecībā uz krīžu pārvaldību. Covid-19 pandēmija ir skaidri parādījusi, ka ar tradicionālo ekonomisko stratēģiju var nepietikt, lai risinātu neparastus un straujus ekonomiskos izaicinājumus. ■

Uzņēmumi ar lielākajiem zaudējumiem | 2022. gadā

Vieta '22 '21	Uzņēmums	Peļņa, milj.eiro	Peļņa, '21, milj.eiro	Izmaiņas pret '21	Apgroz., milj.eiro	Izmaiņas pret '21	Rentab., %	Darbin. skaits	Nodokļi valsts kopbudžetā, tūkst.eiro
1	- Uralkali Trading SIA	-333,05	46,95	-809,35	1321,42	-52,88	-25,20	69	2859,06
2	1 Air Baltic Corporation AS	-53,01	-133,65	60,34	493,83	152,07	-10,73	1472	27038,13
3	- URALCHEM Trading SIA	-20,44	35,79	-157,13	179,62	-54,57	-11,38	15	14835,18
4	- Sadales tīkls AS	-20,42	10,43	-295,75	301,19	-1,07	-6,78	1665	47785,00
5	- Syzygy Capital AS	-18,56	-2,00	-826,56	0,00	0,00	0,00	2	10,89
6	27 KRAVU EKSPEDĪCIJA SIA	-16,18	-4,55	-255,34	0,00	0,00	0,00	0	0,05
7	- BALTIJAS TRANZĪTA SERVISS AS	-16,14	1,08	-1591,38	15,09	-47,50	-106,99	120	-1194,75
8	17 Latvian Transit SIA ¹	-14,90	-6,48	-129,88	0,99	-47,51	-1503,48	206	1614,83
9	16 Mogo Balkans and Central Asia AS	-11,46	-6,51	-76,03	0,00	0,00	0,00	1	3,27
10	54 Rīgas elektromašīnbūves rūpnīca AS	-10,51	-2,82	-272,75	38,60	18,05	-27,22	712	4487,67
11	- Ieguldījumu projekti AS	-9,73	0,26	-3811,22	0,00	0,00	0,00	0	0,60
12	- Cassandra Holding Company SIA	-9,55	1,06	-1002,87	0,02	0,00	-48452,28	3	17,17
13	43 ASG Resolution Capital AS	-9,35	-3,31	-182,33	2,37	310,34	-394,65	36	1279,01
14	- Balze SIA	-9,16	-0,06	-14063,52	0,00	0,00	0,00	0	0,05
15	- Aldaris AS	-8,29	-2,08	-299,35	26,63	23,46	-31,15	168	23286,51
16	33 RDZ Energy SIA	-7,66	-3,98	-92,26	76,26	91,09	-10,05	9	8214,80
17	- Mežaparka Rezidences SIA	-6,84	-2,29	-198,79	4,10	-22,74	-167,08	3	515,05
18	- E.G. IEGULDĪJUMI SIA	-6,84	6,23	-209,85	-2,33	-133,24	293,69	0	0,00
19	- LATVO AS	-6,69	-0,03	-24848,88	0,06	-65,00	-11939,82	8	50,74
20	- Krugmans SIA	-6,66	16,66	-139,97	0,00	0,00	0,00	0	0,05
21	- Forta Prefab SIA	-6,43	0,01	-79523,46	19,63	-2,26	-32,77	318	503,61
22	35 DOP Investment SIA	-6,43	-3,83	-68,06	0,00	0,00	0,00	1	3,26
23	- INVEST GROUP 4 SI ²	-6,24	-6,24	0,00	0,00	0,00	0,00	0	0,00
24	- UPB Nams SIA	-6,00	-2,02	-196,72	24,12	-9,38	-24,88	103	2293,92
25	- Graanul Pellets SIA	-5,82	6,80	-185,65	57,02	8,56	-10,21	41	-2301,37
26	- Rīga Retail Park SIA	-5,68	8,15	-169,72	8,29	67,42	-68,51	1	905,57
27	- BFFH AS	-5,61	1,39	-503,00	0,01	-9,02	-50545,95	4	17,15
28	12 PN Project AS	-5,52	-8,23	32,96	0,07	94,81	-7737,87	2	18,33
29	28 LATVIJAS KUGNIECĪBA AS	-5,34	-4,49	-19,13	0,03	-41,99	-17990,24	1	3,78
30	25 Atlas Aerospace SIA	-4,89	-4,62	-5,85	6,87	405,11	-71,14	63	768,39
31	- Atlas Premium SIA	-4,74	-2,13	-123,13	39,63	22,68	-11,97	172	953,68
32	- VITRUM MT SIA	-4,63	-0,13	-3412,00	1,89	6,24	-244,44	18	299,51
33	- JUPAKS SIA	-4,55	0,83	-648,37	127,48	-17,78	-3,57	7	213,45
34	47 Latvijas gaisa satiksme VAS	-4,52	-3,15	-43,40	19,27	0,25	-23,47	320	6127,00
35	- JMR Asset Management SIA ³	-4,51	0,00	-225530,00	0,00	0,00	0,00	0	0,14
36	49 Eleving Solis AS	-4,36	-3,09	-41,16	0,77	14,68	-566,64	6	-15,90
37	- SYSTEMS RECYCLING SIA	-4,24	-0,52	-717,69	1,75	13,54	-242,67	30	166,90
38	- Pils Investment SIA	-4,10	0,03	-12942,01	0,01	0,00	-38285,98	0	-0,33
39	- ETG SIA	-4,00	-1,02	-292,91	26,92	-6,54	-14,85	106	4203,01
40	21 MIRA-G SIA	-3,99	-5,57	28,40	7,04	100,86	-56,64	108	1827,66
41	- Brave SIA	-3,96	-0,03	-14307,64	0,00	0,00	0,00	0	0,05
42	- Satekles Business Center SIA	-3,95	0,00	-788960,00	0,00	0,00	0,00	1	-378,66
43	2 Lidl Latvija SIA ⁴	-3,85	-53,36	92,79	442,38	336,17	-0,87	1665	69995,48
44	- Tehnocentrs SIA ⁵	-3,82	1,25	-405,23	0,00	-100,00	0,00	2	0,30
45	- Mercaterra Baltic SIA	-3,79	-1,92	-97,18	0,96	427,39	-395,80	5	18,49
46	- SC GRUPA SIA ⁶	-3,77	-0,47	-707,66	32,13	9,90	-11,74	148	-2649,40
47	- EFTEN Plaza SIA	-3,57	-0,19	-1774,33	0,00	0,00	0,00	1	2,75
48	42 TLG Hotell Latvija SIA	-3,57	-3,33	-7,09	0,00	-95,19	-396644,44	11	-376,94
49	- Finanšu Risku Pārvalde SIA	-3,51	5,36	-165,56	0,09	-98,36	-4064,58	1	26,52
50	- Daugavpils reģionālā slimnīca SIA	-3,50	2,98	-217,47	50,97	-5,22	-6,87	1670	17204,96
51	- HansaMatrix AS	-3,47	-1,45	-138,62	29,11	36,31	-11,91	15	-73,22
52	- Hanzas maiznīca AS	-3,37	-0,01	-26447,24	0,00	0,00	0,00	0	-2,10
53	15 Ieguldījumu restrukturizācijas risinājumi SIA	-3,28	-6,67	50,88	0,00	0,00	0,00	0	0,88
54	34 AIRCRAFT LEASING 1 SIA	-3,18	-3,95	19,56	0,00	0,00	0,00	0	0,05
55	- RĪGAS PIENA KOMBINĀTS AS	-3,15	2,65	-218,94	126,85	15,48	-2,49	849	9385,40
56	- NORTH STAR LTD. SIA	-3,15	-2,18	-44,23	0,90	41,58	-349,44	14	61,92
57	37 Workday Latvia SIA ⁷	-3,14	-3,71	15,26	8,91	26,06	-35,30	74	4543,79
58	- AFI INVESTMENTS SIA	-3,12	-1,54	-102,00	6,84	-32,84	-45,57	0	4,20
59	- Dinamo Rīga AS	-3,09	1,95	-258,79	0,91	-93,18	-337,93	33	489,07
60	- Barauka SIA	-3,09	0,00	-83302,70	0,00	0,00	-171438,89	0	0,05

¹ Iepriekšējais nosaukums: LatRosTrans SIA ² Likvidācijas procesa datums: 23.09.2019 ³ Likvidācijas procesa datums: 13.09.2023 ⁴ Pārskata periods 01.03.2022-28.02.2023⁵ Pārskata periods 01.11.2021-31.10.2022 ⁶ Iepriekšējais nosaukums: SALDUS CEĻNIEKS SIA ⁷ 01.02.2022-31.01.2023